

LBRIS

We know
books

Philippe Collin

Barmanul de la Ritz

Traducere din limba franceză și note
ANDREEA NĂSTASE

Acest volum, apărut în cadrul
Programului de sprijinire a publicării Marthe Bibesco,
a beneficiat de susținerea Ambasadei Franței în România
și a Institutului Francez din România.

AMBASSADE
DE FRANCE
EN ROUMANIE
*Livri
Egali
Finanțai*

INSTITUT
FRANÇAIS
Roumanie

LITERA
București

Măine, trupele germane vor intra în Paris. Franța s-a dizolvat ca un cub de zahăr într-un pahar de absint.

N-a trecut decât o lună de la debutul bătăliei pentru Franța. Panzerele lui Guderian au înghițit Ardenii. Ne batem la Rouen. Ne batem la Senlis. Marna a fost traversată. De ieri, cerul s-a înnegrit de trombe de fum amenințătoare. Capitala a abdicat deja. Tocmai a fost declarată „oraș deschis“. Parizienii au pornit pe calea exodului. Cu trenul, cu mașina, cu căruța sau pe jos, au luat tot ce-au putut și au abandonat restul. Aproape cinci sute de mii de suflete rămân ascunse prin case, prin oraș nu mai circulă decât zvonurile.

Guvernul Republicii a fugit ieri la Tours. Nu mai există administrație, nu mai există taxiuri, nu mai există poliție, nu mai există poștă, nu mai există servicii publice. Panica s-a propagat ca un incendiu de vegetație. În curțile ministerelor au fost arse dosare. De două zile, bandele de spărgători își fac de cap. Străzile sunt pustii, magazinele au tras obloanele. Parisul a plonjat în tăcere, singurătate și moarte.

Cu toate acestea, în Place Vendôme, marele hotel Ritz rămâne deschis. Cine ar crede că Winston Churchill locuia acolo cu mai puțin de două săptămâni în urmă? Obișnuiții locului au dat bir cu fugiții. Gabrielle Chanel s-a refugiat la Biarritz. Ducele de Windsor și soția lui, Wallis, au aterizat în Spania. În apartamentul ei de la

primul etaj, Barbara Hutton, moștenitoarea imperiului american Woolworth, ezită, își tot face și desface valizele.

În Galeria Minunățiilor, cordonul care leagă cele două aripi ale palatului, vitrinele firmelor prestigioase par deja să aparțină unei lumi apuse. Barul Cambon și-a închis ușile alaltăieri. Doar Micul Bar mai funcționează. A deschis la ora șase seara, ca de obicei. Tejgheaua lustruită, lemnăria de acaju, tapițeria verde-palid de catifea a fotoliilor Louis XV: decorul nu s-a schimbat de la inaugurare. Sticlele de alcool sunt aranjate precum cărțile în bibliotecă. Aceasta este citadela lui Frank Meier, barmanul de la Ritz. Cu origini austriece, celebrat pentru arta sa desăvârșită a cocktailurilor și adorat de cei mai eleganți băutori din Europa și din America, omul este o legendă în mica lume a luxului. Mustața lui fină, gesturile precise și ochii veseli se bucură de aceeași faimă ca băuturile pe care le servește. Ajunul invaziei germane îl găsește la postul lui, în sacou alb, cravată neagră. Cincizeci de ani bătuți pe muchie, nici gras, nici slab, de două decenii în spatele tejghelei, el este patronul. Meier a creat barul în 1921 și n-are de gând să plece nicăieri orice ar fi, nu contează nemții, nu contează haosul general. Își dă silința să pară impasibil, dar, în seara asta, barmanul de la Ritz e confuz. Pierdut. Din spatele măștii afabile transpar oboseala și teama. Până în prezent se obișnuise să-și ascundă cu grijă o ascendență care nu deranja pe nimeni.

„Oamenii care vin la Ritz nu văd decât un barman talentat, zeu al sticlelor. Ca și cum aș fi dintotdeauna aici, ca și cum m-aș fi născut în spatele barului meu.“

Exilat voluntar dintr-o viață pe care a respins-o, Frank Meier ascunde un secret: este evreu.

Astă-seară, singurul lui client, Otto von Habsburg, moștenitor decăzut al Imperiului Austro-Ungar, își îneca angoasa în gin. Naziștii au pus un preț pe capul lui, trebuie să fugă. Repede. În noaptea asta. Așezat la un capăt al tejghelei, rumegă încă o dată săptămânile care tocmai s-au scurs, apoi dă pe gât paharul de Gordon's. Prințul regal al Boemiei se ridică și-l strânge în brațele lui firave pe barmanul care i-ar putea fi tată. Frank se încordează. Această îmbrățișare seamănă cu un epilog. Otto von Habsburg spune adio Europei. În câteva zile va fi la Washington. Barmanul de la Ritz își vede dispărând ultimul client al lumii de dinainte.

14 iunie 1940

„Iată-mă încolțit în cuibul nemțălăilor.“

E ora șase și jumătate seara, iar germanii se lasă în continuare așteptați.

De dimineață au defilat pe avenue Foch.

Sunt deja aici, între zidurile hotelului Ritz.

Toate marile *palace*-uri pariziene au fost rechiziționate de armata germană, ca să-și instaleze birourile; Ritz va găzdui o sută de ofițeri superiori – crema Wehrmachtului – și se va transforma în „Reședința guvernatorului militar al Franței“: dacă titlul n-ar aminti umilința crudă pe care tocmai o suferise armata franceză, ar suna chiar glorios.

Place Vendôme beneficiază de un statut special. Până la noi ordine, hotelul Ritz poate continua să-și primească clientela obișnuită. Barul, desigur, rămâne deschis. Lângă Frank Meier n-au mai rămas decât două ajutoare: Georges Scheuer, vechi camarad de arme, și un tânăr ucenic italian, Luciano.

Barmanul n-a închis un ochi toată noaptea, cu urechea ciulită la liniștea bizară care domnește la el acasă,

în imobilul de pe rue Henri-Rochefort, de când vecinii au părăsit Parisul.

„Niște lași.“

Chinuit de insomnie, gândurile i s-au îndreptat spre Jean-Jacques, fiul lui. Frank n-a știut niciodată cum să iubească acest copil unic, născut în 1921 din căsătoria nefericită cu Maria. Între ei s-a deschis o prăpastie. Nu mai știe nimic despre el de ani de zile. Mai precis, de cinci ani, de când tânărul a fost angajat de Cazinoul de la Nisa...

„Unde o fi? A fost mobilizat?”

Să mă pun la adăpost? Să mă duc la Nisa?

Exclus să-mi abandonez barul cârnățarilor...”

În acea seară, demn în sacoul lui, se pregătește de sosirea noilor clienți. Își privește chipul reflectat în șakerul Christofle: cearcănele cele mai adânci pe care le-a văzut vreodată, ochii sticloși de neliniște. Cât despre stomac, mai bine nu vorbim: și-a suflat în palmă, are o respirație fetidă. Sosirea nemților și, odată cu ea, a amintirilor din tranșee îl roade pe dinăuntru.

Aruncă încă o privire la pendulă. Ora șapte fără douăzeci.

„Totul este gata: citricele, frunzele de mentă, fructele de pădure și zahărul brun, pentru Royal. Sticlele de șampanie Perrier-Jouët, în cantitate suficientă, sunt la rece. Învingătorilor n-o să le lipsească muniția.“

Pentru moment însă, nimic. În continuare, nimic.

De unde se află, în spatele tejghelei solide, din lemn de culoare închisă, Frank nu poate să vadă sosirea clienților. Culoarul care conduce la barul lui îi este ascuns. De-a dreptul enervant, în asemenea vremuri. E imposibil să anticipezi. Prin urmare, l-a pus pe ucenicul lui pe post de paznic, în dreptul ușii.

„Unde-s nenorociții ăștia de nemțalăi?”

Tăcerea grea de dinaintea asaltului. Georges își face de lucru jucându-se cu boabele de zmeură.

– Termină, o să le strivești.

– Sunt nervos, Frank.

„Toți suntem nervoși, bătrâne!”

– Mai bine lustruiește barul cu pielea de căprioară. Văd urme de degete.

„Războiul ciudat își merită numele.

Ah, vine cineva. Ei să fie...?”

Nu. E un client francez a cărui vedere i-ar putea smulge un rânjel disprețuitor, dacă nu s-ar controla atât de bine. Imposibilul domn Bedaux.

Pentru o fracțiune de secundă, Frank se imaginează solicitându-i, politicos, dar ferm, să facă stânga împrejur. Dar Bedaux se numără printre noii stăpâni, va fi nevoit să se obișnuiască. Așadar, nu face decât să-l observe pe primul client al lumii de după.

Bizar personaj acest Charles Bedaux. Are fruntea înaltă, trăsături fine și e de aceeași vârstă cu Frank. Și el a debarcat în tinerețe în America, cu buzunarele goale. Destinele lor s-au intersectat adesea. La New York, Meier a învățat să servească, Bedaux, să ridice paharul. Amândoi au devenit rapid experți, fiecare în domeniul lui: Frank, ca barman, celălalt, în afaceri. În mai puțin de zece ani, Bedaux s-a căsătorit cu două moștenitoare americane și s-a făcut promotorul teoriilor despre „organizarea științifică a muncii”. A scris o carte pe această temă, despre care vorbește cu plăcere, la fel ca despre fabricile lui, răspândite cam peste tot, despre cetățenia americană, proaspăt dobândită, și despre unitatea lui de măsură, numită „unitatea Bedaux”. Dar admirația

pentru Germania nazistă este, de departe, subiectul lui favorit.

Frank îi observă surâsul de învingător și se lansează imperturbabil:

- Ca de obicei, domnule, o cupă de Pol Roger?

- Nu în seara asta, Frank. Pregătește-mi mai bine cocktailul duminical Royal Highball dublu. Trebuie să sărbătorim renașterea Franței, eliberată, în sfârșit, de sub dominația spiritelor decadente și efeminate! Am spus-o și o repet: dacă în natură domnește haosul, salvarea omului este ordinea, nimic altceva. N-am dreptate, Frank?

Dacă arta cocktailului impune rigoare și măsură, arta barului este, din contră, una a dezordinii: lași viața să-și exprime preaplinul, te joci cu limitele și uneori accepți să le depășești, iată în ce rezidă succesul lui Frank Meier, cu siguranță mai mult decât în băuturile lui celebre. Iată și sursa ambiguității sale. Un spirit disciplinat, contaminat de anticonformism. Charles Bedaux, în schimb, n-a priceput asta niciodată. La el, nimic nu debordează, cu excepția atenției cu care veghează asupra propriilor interese. Arta, oamenii, politica – totul este investiție, pariu, valoare adăugată. Acesta este, de altfel, singurul subiect unde Frank și Bedaux sunt de acord: Franța are nevoie de Philippe Pétain. Magnatul industriei, ca să-i prospere afacerile; barmanul, pentru că a servit ca subofițer în subordinea Mareșalului în Marele Război.

Frank n-o să i se confeseze niciodată acestui trădător de Charles Bedaux, dar pe front, sub ordinele marelui bărbat cu mustață albă, sergentul-șef Meier a devenit patriot.

Omul de afaceri duce paharul la buze, apoi îl așază pe tejghea. Pare că vrea să se lanseze într-o nouă tiradă, dar liniștea barului este spartă de voci și de râsete zgomotoase.

„Ei sunt...”

A sosit momentul. Frank își aranjează gulerul și își așază mâna pe umărul lui Georges. E de datoria lui să-i întâmpine. Râsetele se apropie pe culoar. Hohotele din cazărmi. Pentru o clipă, se întoarce la Verdun. Își îndreaptă umerii, dar simte sudoarea scurgându-i-se pe spate. Sub vestă, cămașa e learcă. E înghețat până în măduva oaselor.

Prima linie a dușmanului se apropie.

- Bună seara, domnilor. Bine ați venit la barul hotelului Ritz.

JURNALUL LUI FRANK MEIER

Sunt un proletar. Mai mult, un proletar evreu. Încă de mic am vrut să scap.

Viața mea este o evadare.

M-am născut în Tirolul austriac, pe 3 aprilie 1884, într-o familie de muncitori polonezi exilați. Pentru tata, disciplina era mama tuturor virtuților. Educația pe care mi-a oferit-o n-a fost altceva decât un lung curs de supunere.

La ordin, șef! O închisoare mentală. Da, șef! Senzația că mori un pic în fiecare zi. Am înțeles repede că modul său de trai, refuzul de a contesta vreodată ceva, conținea o formă de prostie. M-am ferit întotdeauna de oamenii plini de certitudini.

Tata s-a născut la Lodz, în mijlocul pogromurilor. I-a văzut pe ai lui urmăriți și, uneori, spânzurați de hoardele blonde. Până la urmă, a ars totul și a emigrat în munții Tirolului. Mi-a dat un prenume austriac, spre disperarea mamei, fiica unui mic rabin din Budapesta. A refuzat să fiu circumscris și nici gând să mă înscrie în registrele sinagogii: a decretat că nici un urmaș de-al lui nu va mai fi evreu. A mers până acolo încât să-i ceară parohului din sat să mă boteze, a doua zi după ce am venit pe lume. Mi-a pus eticheta de catolic. Familia s-a instalat la

Viena, în Favoriten, un cartier în care se amesteca toată Mitteleuropa, fără însemne distinctive. Mi-l amintesc țipând la mama când insistă să serbeze Pesachul sau când îi scăpau câteva cuvinte în idiș.

Înainte să ne instalăm la Viena am trăit la Kufstein, un orășel din Tirolul austriac, unde părinții mei trăgeau mâța de coadă. Tata lucra atunci pentru un cizmar cu vad și clientelă bună. Prost plătit, aspira, nici mai mult, nici mai puțin, să-și deschidă propria dugheană și punea deoparte bacșișurile primite de la babele snoabe. Trăiam toți trei, claie peste grămadă, în podul prăvăliei. Nu trebuia să plătim chirie. O mană cerească. Îmi vedeam tatăl purtând de dimineața până seara șorțul din piele de vacă, înarmat cu polizoare, spatule și cu un ciocan de cizmar. Cu sculele în mână, puternic și meticolos în același timp, mă impresiona. Când eram copil, la Kufstein, îl priveam ca pe un erou. Poate că mi-am petrecut viața imitându-i gesturile precise, în spatele barului.

Îmi adoram mămica, tandrețea ei, zâmbetele, moliciunea pielii și mirosul ei de violete. Am crescut după fustele ei, apărat de lume. Îmi amintesc anii aceia ca fiind veseli, lipsiți de griji. Apoi, lucrurile au început să se strice. Mulți săteni au migrat spre orașele industriale. Centrul și împrejurimile micii localități s-au depopulat și, în numai câteva luni, cizmăria Gruber a început să aibă probleme. Tata și-a pierdut slujba în ianuarie 1888. Trebuia să acționăm repede. Atunci i-a venit ideea să-și încerce norocul la Viena și să-și deschidă, în sfârșit, propria afacere în inima marelui imperiu danubian. Auzise de la clienți că industriașii vienezi căutau mână de lucru feminină, mai ieftină. Revoluția industrială adusese mecanizarea atelierelor de țesătorie. Nu trebuia decât să tragi de niște manete, o sarcină simplă pentru muncitoare. Mama și-ar fi putut

găsi repede de lucru, la fel ca el. Aveau să economisească, apoi să ia cu chirie un magazinăș la stradă. Comerțul - calea spre glorie a săracilor.

Așa s-au amestecat părinții mei în acele turme uriașe de țărani tirolezi veniți la muncă în oraș pentru câțiva bănuți. Încă un exod. Mama și-a găsit repede de lucru într-o uzină dotată cu mașini-unelte ultimul răcnet. Salariul ei nu ne ajungea, micile economii s-au topit ca zăpada la soare. Tata n-a avut de ales decât să lucreze ca muncitor calificat într-o manufactură de cizme pentru ofițerii armatei austro-ungare.

Mizeria, care refuza să ne dea pace, l-a învins. Copleșit de oboseală, deprimat și irascibil, s-a închis în el însuși. O prăbușire interioară. Îi reproșa mamei că nu câștiga destul, s-a apucat să tragă la măsea, a devenit violent. Cu moartea în suflet, și-a abandonat prăvălia și a început să-și cearnă trecutul de dimineața până seara, cuprins de o furie surdă, incapabil să-și asume eșecul, deși propriile certitudini strâmte jucaseră tot timpul împotriva lui. În ce mă privește, am crescut cum am putut. Apoi, într-o zi, am avut sentimentul că tinerețea mea îl exaspera. Era gelos pe viitorul meu, încă intact.

La doisprezece ani munceam zece ore pe zi într-un atelier de pieptănare a lânii, la Viena. Eram fascinat de puștii pe care îi întâlneam în fiecare zi în drum spre uzină. Erau rasați, eleganți și insolenți, cu cămășile lor albe, proaspăt apretate și cu brișele lor cu stafide. Voiam să trăiesc ca ei. Să mă extrag din viața săracilor. Să mă bucur de căldura unei case burgheze. Am început să ciupesesc de la părinți. Fără să le spun nimic, am escamotat o parte din salariul pe care îl primeam și, după doi ani, am adunat o sumă frumușică. Visam la țara abundenței: America. Toată lumea vorbea despre ea. Să-ți încerci norocul. Să faci

avere. Bătrânul s-a înfuriat, mama a plâns mult; totuși, am plecat într-o dimineață de primăvară, înainte de ivirea zorilor. Am sărit mai întâi într-un vechi tren de marfă, după care am călătorit trei zile într-un vagon de vite, de la Viena la München și de acolo la Bruxelles, ca să ajung, în sfârșit, la Anvers, în Flandra, unde am fost nevoit să îndur o lungă carantină din cauza unei febre urâte, bântuit de teama că o să rămân blocat la chei. Odată ce mi-am revenit, am reușit să-mi cumpăr un bilet la clasa a treia la bordul unui transatlantic al Red Star Line, un splendid vas cu aburi, un mastodont, promisiunea lucrurilor mari care mă așteptau. Dorința mea era mai clară decât lumina zilei, mergeam la întâlnirea cu viața.

14 iunie 1940

- *Noch einmal, bitte!*¹

- *Jawohl, mein Hauptmann.*²

Sunt peste douăzeci, cu cizmele lustruite și părul tuns periuță. Bumbi auriți pe uniforme impecabile. Frank rămâne în spatele barului. Se angajează o băta-lie de poziții. Bedaux a încercat să se bage în vorbă, dar militarii abia dacă i-au aruncat o privire, forțându-l să se replieze. Ofițerii germani nu știu încă cine este Charles Bedaux și nici nu le pasă. Emană frumusețea învingătorilor și sunt acasă la ei.

Într-o trâncăneală permanentă, înghesuiți în jurul tejghelei, nu comandă altceva decât bere. Te-ai crede într-o braserie bavareză.

Brusc, în fața lui Frank se formează un val, ofițerii se dau la o parte ca să-i facă loc unui bărbat cu ținută mândră și pas hotărât.

¹ Încă un rând, te rog! (în limba germană în original)

² Am înțeles, domnule căpitan. (în limba germană în original)

- Bună seara, domnule Meier, salută cu un accent la fel de perfect ca galoanele. Mă bucur să vă revăd.

„De unde naiba mă cunoaște acest Fritz cu fireturi?”

- Bună seara, domnule colonel...

Ofițerul surâde amabil.

- Nu vă mai amintiți de mine, nu-i așa?

- Ei bine...

„Cine Dumnezeu e capul ăsta de pasăre...?”

- Hans Speidel. Am fost atașat militar la ambasada Germaniei din Paris acum câțiva ani. Veneam din când în când pe aici, seara...

- Herr Speidel! Iertați-mă că nu v-am recunoscut.

- Stați liniștit! E din cauza uniformeii, desigur.

- Ce vă pot oferi? Nu, stați. Știu! Un Golden Clipper.

Pe chipul colonelului Speidel se desenează un zâmbet larg.

- Frank Meier, barmanul care cunoaște băuturile preferate ale tuturor diplomaților de la Paris! Reputația dumneavoastră rămâne neștirbită. N-am gustat niciodată un Clipper mai bun ca aici.

- Georges, îmi dai Baccardiul și crema de piersici?

Acum totul îi revine în memorie. Un tip șarmant acest Speidel, afabil și cultivat. Chelia i-a mai progresat, poartă ochelari, dar el este, fără dubiu.

- Nu s-a schimbat mare lucru pe la dumneavoastră, Herr Meier, observă colonelul aruncând o privire în jur. Întotdeauna mă simt ca acasă.

„Cine ar fi putut să-și închipuie că o să se înființeze aici, după patru ani, înfipt într-o uniformă verde-cenușiu?”

Spre stupefacția lui Frank, Speidel scoate din buzunarul interior al sacoului plin de medalii o carte cu coperta de culoarea plutei, pe care barmanul o recunoaște

imediat: *The Artistry of Mixing Drinks*. Cartea lui. Vederea aceluia mic volum broșat îl transpune într-un trecut nu foarte îndepărtat, dar dispărut instantaneu sub loviturile înfrângerii. Literale aurite, sugerând petreceri și voie bună, costume elegante și conversații aprinse, îi par dintr-odată o relicvă, o antichitate. America, Scott, anii nebuni care au fugit...

- Am găsit-o la Stuttgart. I-am plătit o avere pentru ea unui bătrân baron decrepit. Nu mi-am asumat niciodată riscul să vă imit rețetele, spre disperarea soției mele... O car după mine de o lună. Ați dori să-mi dați o dedicație?

Toate privirile sunt ațintite asupra lui Speidel și a lui Frank.

„Prima seară în mijlocul nemțălăilor, și iată-mă dând autografe...”

- Propun un rând de Royal Highball pentru toată lumea, în sănătatea Führerului.

Lângă pian, pendula din onix negru anunță ora opt.

- Herr Meier, îi strecoară Speidel după stingerea uralelor. Eu o să dispar curând. Generalul von Bock mă așteaptă la cină.

- Vă rog, domnule colonel.

- Transmiteți-i omagiile mele frumoasei doamne Auzello.

„Mă pune la încercare, sau chiar nu cunoaște situația?”

Frank ezită o clipă înainte să-i răspundă sobru:

- Doamna Auzello este la Nisa. Și-a urmat soțul la mobilizare.

Speidel își îndreaptă spatele, rânjind prietenos.

- Mulțumesc pentru tot, Frank. O să mă revedeți curând, nici o grijă. Vreau să știu totul despre viața pariziană. Aveți grijă de oamenii mei!

- Contați pe mine, domnule colonel.

Militarul se întoarce pe călcâie.

Frank îl privește cum străbate fără să scoată o vorbă grămada de ofițeri.

„Cine ești, Hans Speidel? Cine ești și ce vrei?”

Tocmai el, care credea că poate citi un om de la primul pahar, nu mai este sigur de nimic.